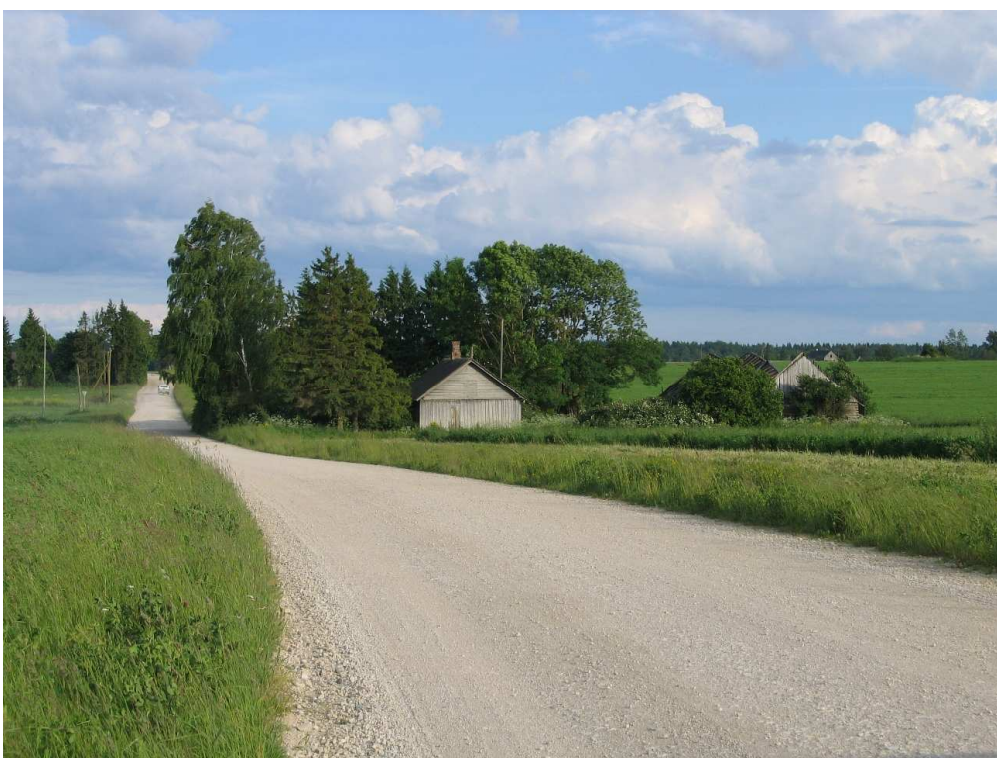

JÄRVA MAAKOND
KAREDA VALD

KAREDA VALLA ÜLDPLANEERING

AASTANI 2017

Tellija: Kareda Vallavalitsus

Koostaja: Aarens Projekt OÜ

Paide, Kareda

2008

Sisukord

Eessõna	4
Sissejuhatus.....	5
Üldplaneeringu koostamise protsessi kirjeldus.....	6
Olulisemad andmed valla kohta.....	7
Avalikkuse kaasamine	9
Visioon 2017.....	11
Üldised arengu suundumused	13
Asukoht.....	13
Rahvastik	14
Keskkond	15
Ettevõtlus	16
Sotsiaalne infrastruktuur.....	18
Tehniline infrastruktuur	19
Arengu suundumused piirkondade kaupa.....	20
Ruumilise arengu põhimõtted.....	22
Maakasutus ja funktsionaalne tsoneerimine	22
Olulisemad muudatused maakasutuses	22
Maa- ja veealade kasutamise põhimõtted	24
Maa-alade reserveerimine.....	24
Maakasutuse määramine.....	24
Elamumaad.....	25
Tootmis- ja ärimaad.....	27
Üldkasutatava hoone maa.....	29
Mäetööstusmaa	29
Maatulundusmaa (põld ja mets)	29
Säilitamisele kuuluvad maad	31
Väärtuslikud maastikud	31
Rohelise võrgustiku tugialad	34

Avalikult kasutatavad alad.....	35
Haljasmaad, puhke ja virgestusalad.....	35
Kaitsehaljastuse maa.....	37
Rand ja kallasrajad.....	37
Kalmistute maa.....	39
Detailplaneeringute koostamise kohustus ja vajadus.....	40
Detailplaneeringu koostamise kohustusega alad	41
Tehniline infrastruktuur	42
Teed	42
Tehnovõrgud.....	44
Vesi ja kanalisatsioon	44
Sademevesi	45
Elektrivarustus	45
Kaugküte.....	45
Jäätmemajandus.....	45
Tuleohutusnõuded	46
Ruumilise arengu eesmärgid.....	49
Üldplaneeringu rakenduskava: ruumilise arengu ülesanded ja tegevused.....	51
Kasutatud kirjandus ja andmeallikad.....	53
Lisa 1. Üldised soovitusel ruumilise arengu planeerimiseks ja üldplaneeringu koostamiseks (Michael Kamenik, arhitekt, Nohow OÜ).....	56
Lisa 2. Kareda vallas asuvate muinsuskaitse all olevate kinnismälestiste nimekiri	58
Lisa 3. Kareda vallas asuvad kohalikud teed	60
Lisa 4. Kareda valla perspektiivsed elamualad.....	64

Eessõna

Hea inimene!

Kareda – iidne ja uudne. Nõnda kõlab Kareda valla tunnuslause. Mille järgi Karedat üldsegi tunda? Siin on säilinud palju omanäolist ja väärtuslikku. Siin vahelduvad põllumassiivid põnevate rabade ja metsadega. Siin on Eesti kõrgemaid maakirikuid, omanäoliseim vallamaja, Kilplala teemapark, Esna-Kareda miljööväärtuslik ala. Siin on rikkalik ajalugu, ulatudes Henriku Liivimaa kroonika aegadesse, mil *Kareda küla oli siis väga ilus ja suur ja rahvarohke, nagu olid kõik külad Järvamaal ja kogu Eestimaal.*

Kuid mineviku kõrval on oluline vaadata ka tulevikku. Üldplaneering on dokument, kus kohtuvad vana ja uus, rõhku pannakse nii olemasoleva säilitamisele kui tulevikku vaatamisele. Üldplaneeringus pakutakse välja ridamisi elamispaiku vanade talukohtade näol. Siin on paika pandud nii valla äri- ja tootmismaad kui ka puhke- ja virgestusalad ning matkarajad. Üldplaneeringu rakenduskava elluviimisel tagatakse veel parem teenuste kvaliteet lasteaias, koolis, Valla Majas ja teistes valla jaoks olulistes paikades.

Üldplaneeringut ei tehta mitte inimeste jaoks vaid nende poolt. Nii ongi Kareda valla üldplaneeringu valmimine olnud eelkõige meeskonnatöö, kus sõna on saanud nii spetsialistid kui ka vallakodanikud, kelle jaoks „kodu” mõiste ei alga ega lõppe mitte majauksest vaid vallapiirist. Aitäh teile hea töö eest!

Sõnaga, valla üldplaneering määrab ära ruumilise arengu ja maakasutuse suunad ning põhimõtted aastani 2017. Kõik selle nimel, et kümne aasta pärast oleks Kareda veel mõnusam paik.

Triin Pobbol
vallavanem

Sissejuhatus

Dokumendi „Kareda valla üldplaneering aastani 2017“ peamine ülesanne on määratleda valla ruumilised arengusuunad, võttes aluseks olemasolevate ja perspektiivsete ressursside parima kasutusviisi. Valla huvi on läbi mõtestatud ruumiplaneerimise luua võimalused valla arenguks, et kindlustada elanikele elu- ja töökohad, teenindus, hea elukeskkond ning ettevõtjatele võimalikult hea ettevõtluskeskkond.

Üldplaneeringuga planeeritakse valla ruumiline ja maakasutuslik areng „üldisel tasemel“ - üldplaneeringu tulemusel ei toimu kohest maaüksuste sihtotstarbe muutmist, vaid maa-alad reserveeritakse mingiks kindlaks otstarbeks. Praegust maa-alade sihtotstarvet ja funktsiooni ei muudeta koheselt, maaomanik saab maa-ala praegusel sihtotstarbel ja funktsioonil kasutada seni, kuni ta seda soovib. Kui maad soovib kasutada planeeringus reserveeritud funktsioonil peale maaomaniku keegi teine, siis tuleb tal maa praeguselt maaomanikult ära osta. Reaalne arendus- ja ehitustegevus toimub vallas läbi detailplaneeringute või sihtotstarbe muutmise maakatastris. Arendustegevus peab arvestama üldplaneeringuga kehtestatud arengusuundade ja tingimustega.

Antud üldplaneering lähtub mitmetest valla, Süda-Järvamaa ning Järvamaa arengudokumentidest (arengukavad, strateegiad, planeeringud). Neist olulisimad on:

- Kareda valla arengukava aastateks 2003-2006 (2003).
- Kareda valla arengukava aastateks 2007-2013 (2007).
- Süda-Järvamaa (Imavere, Kareda, Koigi, Paide, Roosna-Alliku ja Väätsa valla ning Paide linna) ruumilise arengu strateegia aastani 2015 (2006).

Üldplaneeringu koostamise protsessi kirjeldus

Kareda valla üldplaneeringu koostamine toimus avaliku protsessina. Vallavalitsuse poolt koordineerisid planeeringuprotsessi peamiselt abivallavanem Karl Siiroja ja valla arendusjuht ning vallavanem Triin Pobbol. Planeeringuprotsessi lepinguline koordinaator oli Aarens Projekt OÜ. Planeeringu koostamiseks moodustati vallas 3 töörühma: ettevõtlus-majandus, tehniline infrastruktuur ja keskkond ning haridus, kultuur ja sotsiaalteematika. Planeeringu eskiislahendused on toodud veebis www.aarens.ee.

Planeeringu koostamise ajakava

- Protsessi tutvustus MTÜ Südamaa Vabavald üldkoosolekul
- Üldplaneeringu koolitus töörühmade liikmetele - 08.04.2005
- Avalikud planeeringupäevad –
  - 27.06.2005, 22.11.2005 Peetris
- Planeeringut tutvustavad artiklid vallalehes - sügis 2005
- Valla elanike küsitlemine planeeringuankeetide abil, ankeetide analüüs – sügis 2005
- Õpilaste küsitlemine tajukaartide abil, kaartide analüüs – sügis 2005
- Planeeringu töörühmade arutelud
- Planeeringu strateegia töörühmade arutelud
- Südamaa strateegiaseminarid - 20.05.2005, 05.10.2005, 28.02.2006
- Strateegia tutvustus MTÜ Südamaa Vabavald üldkoosolekul - 08.02.2006
- Esitlus infopäeval „Tööstuskülade mudelid ja areng Eestis“ 03.11.2005 Paides
- Konsultatsioonid vallaametnike, elanike, ettevõtjate, ametkondade, külade ja ühenduste esindajate jt-ga.
- Konsultatsioon arhitekt Michael Kamenikiga Südamaa arenguvõimaluste, piirkondade spetsialiseerumise ja detailplaneeringukohustusega alade kavandatava maakasutuse osas.

Täpsema ülevaate üldplaneeringu koostamise protsessist annab üldplaneeringu lisade köide.

Olulisemad andmed valla kohta

Täpsemad planeeringulahenduste väljatöötamise aluseks olevad algandmed ning analüüs on toodud kaustades „Kareda valla üldplaneeringu lähtesituatsioon“ ning „Valik Süda-Järvamaa sotsiaalmajanduslikku statistikat“.

- **Asukoht:** Kesk-Eesti, Järvamaa, Súdamaa (Süda-Järvamaa) ja Ida-Järvamaa koostööpiirkond.
- **Pindala:** 91,58 km² (3,7% Järvamaa (2 459,6 km²) pindalast).
- **Elanike arv** (2008): 812
- **Halduskeskus** asub Peetri alevikus

Tabel 1. Asustustihedus (01.01.2008, elanikku/km²)

Kareda vald	8,9
Eesti	30,9
Järvamaa	14,7
Eesti vallad	11,1
Järvamaa vallad	10,8

Tabel 2. Elanike arv

	Kokku 1989	Kokku 2008 (01.01)	Muutus 1989-2007 (in)	Muutus 1989-2008 (%)	Mehed 2008 (01.01)	Naised 2008 (01.01)
elanike arv	1102	812	-290	-26,3	375	437
osatähtsus (%)	100	100			46,2	53,8

Valla rahvastik moodustab 2,2% Järvamaa (36 208 el.)

ja 0,06% Eesti (1 340 935 el.) rahvastikust.

Tabel 3. Vanuserühmade osatähtsus rahvastikus (01.01.2008)

	0-14-aastased	15-64-aastased	65-aastased ja vanemad
Arv	105	564	143
%	12,9	69,5	17,6

Naaberomavalitsused

Järvamaal:

- Koigi vald (204,5 km², 1110 el.)
- Paide vald (300,4 km², 1801 el.)
- Roosna-Alliku vald (132,1 km², 1268 el.)
- Järva-Jaani vald (126,8 km², 1778 el.)
- Koeru vald (236,8 km², 2302 el.)

Olulisemad liiklusuunad:

- Valda läbivad Mäeküla – Koeru - Kapu ja Anna – Peetri - Huuksi maantee
- Lähedal asuvad Tallinn-Tartu-Luhamaa ja Tartu – Jõgeva – Aravete (Piibe) maantee

Avalikkuse kaasamine

Lisaks planeeringu töörühmade liikmetele, vallavalitsuse liikmetele ja ametnikele ning volikogu liikmetele kaasati üldplaneeringu koostamise protsessi ka laiemat avalikkust, et tutvustada kavandatavat ning saada teada võimalikult paljude arvamusi ja ettepanekuid.

Avalikud planeeringupäevad

Planeeringu koostamise raames viidi läbi avalikud planeeringupäevad (vt ptk „Üldplaneeringu koostamise protsessi kirjeldus“). Planeeringupäevadele kutsuti kuulutuste ja kutsete kaudu valla elanikke, vallavalitsuse ja –volikogu liikmeid, ettevõtjaid ning teisi valla arengust huvitatuid. Planeeringu koostamise eestvedajad tutvustasid koosolekul planeeringuprotsessi hetkeseisu ja väljatöötatud eskiislahendusi ning vastasid osalejate küsimustele. Osalejad esitasid planeeringulahendusteks tänuväärseid parandus- ja täiendusettepanekuid.

Õpilaste tajukaardid

Üldplaneeringu koostamise käigus uuriti ka kooliõpilaste arvamust Peetri aleviku kohta. Selleks viidi läbi nn tajukaartide uuring, kus põhikooli õpilased kandsid kontuurkaartidele etteantud legendi järgi oma arvamusi kodukohast. Laste ja noorte arvamuste teadasaamine aitab mõista ja teada saada asju nende vaatenurgast. Õpilaste kaasamine planeerimisprotsessi aitab neid kujundada ka kodukoha arengust huvi tundvateks inimesteks, seeläbi tunnevad nad ennast ise rohkem piirkonnaga seotuna.

Õpilased märkisid kaartidele oma koolitee, head jalgratta- või rulluisuteed, põnevad kohad (kuhu hästi ligi ei pääse, aga tahaks), head sportimise ja mängimise kohad, tundmatud kohad, meeldivad kohad (mis peaks ka edaspidi samasuguseks jääma), ohtlikud kohad, looduslikult ilusad kohad, koledad või lihtsalt ebameeldivad kohad. Nende kohtade juurde kirjutasid õpilased ka lühikese selgituse põhjendusega, mis kohaga on tegemist, mis selle juures meeldib/ei meeldi ning mida peaks tegema, et asi paremaks muutuks.

Nende kaartide analüüsimisel saadi kasulikke infot õpilaste nägemuse kohta kooliasulast. Ühest küljest näitab laste arvamus kätte kohad, mille funktsioon tuleks säilitada (nt rohelised alad, mida lapsed ja noored peavad ilusaks ning kasutavad sõpradega kokkusaamise eesmärgil) või kohad, mille sihtotstarvet tuleks muuta või vähemalt väljanägemist parandada. Teisest küljest võimaldavad sarnased arvamusel õpilaste vaatenurgast lähtuvalt „kontrollida“ väljatöötatud planeeringulahendusi. Järgnevalt on esitatud tajukaartide lühike analüüs.

Õpilaste vastuste üldilme on pigem positiivne - rohkem on välja toodud positiivseid kohti ja kommentaare. Paljude õpilaste arvamusel kattuvad teatud kohtade juures. Loetletud on eelistusi ka teiste külade kohta. Põnevateks kohtadeks on kaardi joonistamises osalenute meelest kirikutorn ja kirik, lasteaed, noortetuba, Müüsleri raba. Parimad spordi- ja mängukohad on Peetri võrkpalliplats, Esna kooskäimiskoht, Müüsleri park, Peetri kultuurimaja saal, jalgpalliplats ja kooli park. Looduslikult ilusate kohtadena on enim märgitud kooli parki, Peetri alleed jt kohti. Meeldivateks kohtadeks peetakse kooli parki, Esna kooskäimiskohta ja kooli. Ebameeldiva ja ohtliku kohana on toodud Peetri maja nr 5, ebameeldiva kohana ka sigala.

Ankeetküsitlused

Valla arenguküsimuste täpsustamiseks kasutati arengukava koostamise raames läbi viidud ankeetküsitluse tulemusi. Lisaks uuriti planeeringu koostamise käigus täiendavalt elanike, vallavalitsuse ametnike ja volikogu liikmete käest ruumilise arenguga seonduvaid küsimusi. Vastused tõid välja mitmeid küladele ja piirkondadele eripäraseid vajadusi ja probleeme. Paljudes kohtades toodi välja mitmeid infrastruktuuride (s.h. teede) ning keskkonna ja heakorra probleeme. Enim vajadust tunti Müüsleri kaupluse ja Peetri spordiväljaku järele.

Visioon 2017

2017. aastal on Kareda vald korras ja tolmuvabade teede, hea ühistranspordi, kaasaja tasemel veekäitluse ning soojamajandusega piirkond. Koos naabervaldadega on saavutatud hea elamiskoha maine. Kareda vald on tuntud oma heade elutingimuste, hea väljanägemise ja turvalisuse poolest.

On arenenud turism ja kohalik teenindus. Valla elanike toimetulekuoskus on hea. Arstiabi on kõigile kättesaadav. Turvalisuse tagab hästi toimiv korrakaitseüsteem, mis tugineb elanike, omavalitsuste ja riigi koostööle. Kareda vallas antakse tunnustatud tasemega haridust, on head spordi, kultuuri ja vaba aja veetmise võimalused ning aktiivne külaelu.

Foto 1. Kareda küla.

Loodusressursse kasutatakse säästlikult ja peremehetundega. Looduskaitseobjektid ja vaatamisväärsused on tähistatud ja korralikult eksponeeritud. Jäätmete ja reovete käitlus on korraldatud ja sellega on haaratud kogu valla territoorium. Teeääred, haljasalad, hoonete ümbrused on hooldatud. Heakorratalgud kevadeti ja sügiseti on saanud heaks tavaks. Põhjavesi on hästi kaitstud.

Koostöös naabervaldadega toimib hästi kultuuri, spordi, planeeringute ja ettevõtluse arendamine. Ühistöö tulemusena on edukalt ellu viidud palju ühiseid arenguprojekte (Leader). Tänu sellele on omavalitsused, eriti tänase Kareda haldusterritooriumi osas, viidud uuele haldussuutlikkuse tasemele.

Üldised arengu suundumused

Asukoht

Kareda vald paikneb logistiliselt suhteliselt heas kohas, Tallinn – Tartu – Luhamaa ja Tartu – Jõgeva – Aravete (Piibe) maantee lähedal ning Mäeküla – Koeru - Kapu ja Anna – Peetri - Huuksi maanteede ristumiskohas. Liiklusohutuse tagamiseks ning kiiremate transpordiühenduste saavutamiseks on tähtis lähitulevikus Tallinn – Tartu maantee väljaehitamine neljarealisena.

Kareda vald asub maakonnakeskuse Paide linna mõjualas ning Paide linnaregiooni naabruses, viimast loetakse kuuluvat Eestis 12 suurema arengupotentsiaaliga piirkonna hulka. Võrreldes ülejäänud 11 Eesti suurema linna lähiümbrusega, on Paide linnaregioon keskmises sotsiaalmajanduslikus olukorras ning keskmise arengupotentsiaaliga (EURREG 2002). Paljude inimeste igapäevane liikumine on tööalaselt ja teenuste saamiseks suurel määral seotud Paidega.

Valla territoorium jaguneb Peetri alevikuks ja 11 külaks: Ammuta, Ataste, Esna, Kareda, Köisi, Küti, Müüsleri, Vodja, Õle, Ämbra, Öötla. Kareda vald on väikse territooriumiga, peamiseks kohalikuks tõmbekeskuseks* on siin Peetri alevik. Suur osa valla elanikest käib tööl Tallinnas, osa ka Paides ning naabervaldades, aga ka kohapeal.

* Tõmbekeskus - asula, mida teatud piirkonna elanikud kasutavad erinevate teenuste tarbimiseks ning kuhu on koondunud suur osa piirkondade töökohti. Tagamaa - tõmbekeskust ümbritsev piirkond.

Rahvastik

1989. aasta rahvaloenduse andmetel elas Kareda vallas 1102 inimest, 2008. aastal 812 inimest. Antud perioodil vähenes rahvaarv 290 inimese võrra ehk koguni 26,3%, viimane on oluliselt suurem näitaja kui Eestis ja Järvamaal keskmiselt.

Naiste osatähtsus (53,8%) ületab vallas veidi meeste osatähtsuse (46,2%). Tööjõu järelkasv on vallas statistika järgi veel hea - järgmisel kümnendil siseneb tööturule mõnevõrra rohkem inimesi kui sealt vanuse tõttu potentsiaalselt välja langeb. Noorte osatähtsus on siiski madalam kui Eestis ja Järvamaal keskmiselt. Tööealiste elanike osatähtsus on Eesti keskmisel tasemel ja ületab veidi Järvamaa vastavat näitajat. Rahvastiku püsimise kindlustamine on valla arengu seisukohalt väga oluline küsimus.

Eestis ja Järvamaal prognoositakse lähematel aastakümnetel rahvaarvu vähenemist. Eesti regionaalarengu strateegia 2005-2015 prognoosib Kareda valla piirkonnas suuremat vähenemist rände kui loomuliku iibe tõttu. Samas on kohapeal võimalik rohkem mõjutada just rände tõttu toimuvat elanike arvu muutust.

Elanike püsimise ja kasvu üheks aluseks on sobivate elukohtade valikuvõimalus. Elamuehituse soovitatavad suunad on määratletud läbi täiendava elamumaa reserveerimise. Uued elamumaad on planeeritud eeskätt olemasolevate infrastruktuuridega piirkondadesse ning olemasolevate ja potentsiaalsete töökohtade suhtelisse lähedusse. Kindlasti tuleb potentsiaalsetele elanikele teadvustada ka vallas vanade talukohtade kasutuselevõtu võimalust.

Keskkond

Territoriaal-majandusliku arengu kavandamise peamiseks eesmärgiks peab olema inimeste elukeskkonna kvaliteedi tõstmine koos looduskeskkonna tasakaalu säilitamisega. Selleks tuleb järgida säästva arengu põhimõtteid. Eesti Vabariigi põhiseaduse järgi on igäüks kohustatud säästma elu- ja looduskeskkonda ning hoiduma sellele kahju tekitamisest. Looduskeskkond on ressurss, mida tuleb kasutada läbimõeldult ja säästvalt. Looduskeskkonna halvenemisel halveneb ka elukeskkond koos töö- ja puhketingimustega. Seetõttu peab valla üldplaneering aitama kaasa keskkonnaseisundi parandamisele.

Foto 2. Müüsleri maastik

Eriti oluline on inimtegevuse vastavus kehtestatud reeglitega kaitsealade ja kaitstavate üksikobjektide puhul.

Ettevõtlus

Põllu- ja metsamajandus

Väärtuslikud põllumaad paiknevad mitmel pool vallas, üle 50 hindepunktiga põllumaad peamiselt Müüsleri-Peetri-Esna-Ammuta piirkonnas. Suurem osa valla põllumaid on aktiivses kasutuses. Arvesse võttes piirkonna põllumaade kõrget boniteeti ning sellest tulenevaid eeldusi põllumajandustootmise säilimiseks, tuleb seda kasutada võimalikult sihtotstarbe kohaselt. Põllumajandus on praegu vallas suurim tööandja ning see jääb ka tulevikus oluliseks ettevõtlusharuks eeskätt traditsioonide ja heade eelduste tõttu. Mõistlik on vallas püüda arendada rohkem alternatiivsemaid, keskkonnasõbralikumaid ja suuremat lisaväärtust pakkuvaid tootmissuundi, vältida tuleks madalakvaliteedilist masstootmist, toota kvaliteet- ja looduspuhtaid tooteid. Ka väiketootjatel tuleb leida oma nišs.

Metsad moodustavad suure osa valla territooriumist. Metsade säilitamisel on keskkonnaaspekti kõrval oluline tähtsus ka turismi, puhkemajanduse ning metsa- ja puiduettevõtluse tooraine seisukohast. Metsa kui ressursi olemasolu ning metsamajanduse ja puiduettevõtluse traditsioonide ja hea potentsiaali tõttu tuleks puidutööstust tugevdada ja laiendada, leida võimalusi kõrgemat lisandväärtust andvate toodete tegemiseks (s.h. mööbel, puitmajad jm).

Tööstus ja teenindus

Kareda vallas lähtub teeninduse areng suurel määral turismiideede teostumisest ja piirkonna turismi arengust. Suurima turismipotentsiaaliga kohad on Müüsleri (Kilplala), Peetri (s.h. piirkonda toetava teeninduskeskusena), Esna ja Kareda. Lisaks otseste turismiga seotud teenuste väljaarendamisele on seal turismi hoogustudes võimalik ka (vähemalt hooajaliste) turismi toetavate teenuste väljaarendamine (toidukauplused, toitlustus, suveniiripoed, käsitöökojad jm).

Tööstuse ja teeninduse soovitatavad suunad on määratletud läbi täiendavate tootmis- ja ärimaade reserveerimise. Tootmisettevõtete arenguks piisab suuremal osal juhtudest olemasolevatest kasutusest välja jäänud territooriumitest ja ehitistest. Kareda vallas on suurima potentsiaaliga tööstusalad Peetris ja Müüsleris. Eeskätt töökohtade ja teenuste seisukohalt on vallale oluline ka Süda-Järvamaal, Ida-Järvamaal ja Paide linnas toimuv ettevõtluse areng.

Puhkemajandus ja turism

Valla puhke- ja turismivõrgustiku moodustavad olemasolevad ning perspektiivsed puhke- ja virgestusmaad, haljasala ja parkmetsa maad, turismiteenindusega seotud ärimaad, miljööväärtuslikud (looduslikku ja kultuuriväärtust omavad) alad, matkarajad, kergliiklusteed jm seonduvad alad ning objektid.

Olulisemad vaatamisväärsused Kareda vallas on toodud peatükis „Arengu suundumused piirkondade kaupa“.

Foto 3. Kilplala Müüsleris

Vallas on potentsiaali eeskätt kultuuri ja ajaloo seotud turismi arendamiseks Peetris, Müüsleris, Karedal ja Esnas. Neid toetavad mitmed looduslikult kenad kohad. Turismivõrgustiku areng annaks lisavõimalusi ka teiste külade elanikele. Turismi ja puhkevõimaluste arendamiseks on oluline erinevate osapoolte koostöö nii valla sees kui Süda-Järvamaa, Järvamaa ja sihtasutuse Põhja-Eesti Turism piires.

Sotsiaalne infrastruktuur

Olemasolevad sotsiaalse infrastruktuuri objektid:

- Lasteaed: Peetri
- Põhikool: Peetri
- Rahvamaja: Peetri
- Raamatukogu: Peetri
- Kirik: Peetri
- Spordisaal: Peetri
- Külaplatsid: Esna, Müüsleri, Öötla
- Laululava: Peetri

Lisaks kasutab suur osa valla elanikest Paide linna ning ümbritsevate valdade sotsiaalseid infrastruktuure ja pakutavaid teenuseid.

Lähema 10 aasta jooksul peab Kareda vald tegutsema elanike arvu hoidmise nimel, rahvaarvu märkimisväärne suurenemine sel perioodil on vähetõenäoline. Seetõttu ei ole praegu otstarbekas ette näha juba olemasolevale sotsiaalsele infrastruktuurile lisaks olulisel määral täiendava rajamist. Pigem on küsimus uute funktsioonide leidmine mitmetele endistele teenindushoonetele. Olemasolev sotsiaalne infrastruktuur võimaldab suures osas kasutamist ka senisest suurema arvu inimeste korral, seda selleks vajadusel vastavalt kohandades. Vajalik on küll täiendavate spordi- ja rekreatsioonivõimaluste rajamine.

Kareda valla üldplaneeringut täpsustab sotsiaalse infrastruktuuri suundade osas valmiv Järva maakonnaplaneeringu sotsiaalse infrastruktuuri teemaplaneering.

Tehniline infrastruktuur

Antud üldplaneeringuga ei muudeta märkimisväärselt vallas väljakujunenud kommunikatsioonide põhistruktuuri. Süda-Järvamaa ruumilise arengu strateegias toodud **Tallinn - Tartu – Luhamaa maantee** ehitus on-oluline ka Kareda valla jaoks. Nimetatud maantee ei läbi küll Kareda valda, kuid neljarealise maantee väljaehitamine ühe riikliku infrastruktuuri prioriteedina parandaks piirkonnas eeskätt liiklusohutust ning soodustaks ettevõtluse arengut ja kohalike elanike võimalusi vallas elades ka Tallinna piirkonnas ja mujal tööl käia.

Arengu suundumused piirkondade kaupa

Väikese territooriumi tõttu on Kareda vald peamiselt ühe konkreetse tõmbekeskusega Peetri aleviku näol. Seetõttu saab kogu valda käsitleda tõmbekeskuse ja tagamaa järgi ühe piirkonnana. Siiski võib teatud külasid tuua välja omaette eripärasemate piirkondadena.

Peetri-Ämbra ümbrus

Piirkond asub valla keskosas Anna – Peetri - Huuksi maantee ääres. Peetris asuvad vallavalitsus, põhikool, lasteaed, rahvamaja, raamatukogu, kirik, avalik internetipunkt, postkontor, perearst, spordisaal, palliväljakud, kauplus, juuksur, noortetuba. Peamine ettevõtlussuund on põllumajandus, tootmisettevõtlust paikneb vähe, veidi on ka turismi arengu võimalusi. Vaatamisväärsustest asuvad siin Ataste külakoolmeistrite seminar, Järva-Peetri kirik ja pastoraat, Vabadussõjas ja I maailmasõjas langenute mälestusmärk, Kareda Valla Maja, keskusehoone ja söökla, Karjamaa kiviülv, Peetri II maailmasõjas langenud nõukogude sõdurite matmispaik.

Müüsleri-Köisi ümbrus

Piirkond asub valla kaguosas Mäeküla – Koeru - Kapu maantee ääres. Piirkonna suurim potentsiaal põllumajanduse kõrval on Kilplala teemapargi arendamisel, millest võib kujuneda üks Süda-Järvamaa ja Järvamaa olulisemaid turismiatraktsioone. Turismi arenguga võib kaasneda ka mõne teenindusettevõtte rajamine. Vaatamisväärsustest asuvad siin Köisi meierei, mõis ja tuulik, Müüsleri mõisapark, Müüsleri mälestusmärk Vabadussõja-aegsel lahinguväljal. Teatav potentsiaal on ka tootmise arendamisel.

Esna-Kareda ümbrus

Piirkond asub valla edela-põhjaosas. Lisaks põllumajandusele on siin võimalused turismi arenguks. Vaatamisväärsustest asuvad piirkonnas Ammuta niit ja Kiidakaevu karstijärv, Esna küla koos endise raudteejaama, tehisjärve ja veskiga, Esna vallamaja, Kareda

allikad, Kareda küla koos mälestuskiviga, Vainukivi (Vannikivi), Vilismäe. Lähedal Roosna-Alliku vallas asub Esna mõis, mis moodustab oma iseloomult antud piirkonnaga loogilise terviku. Piirkond on oma miljööväärtuse tõttu ka hea elukeskkond, oluline on ehituslike regulatsioonidega säilitada sinne eripära.

Foto 4. Esna miljööväärtuslik ala.

Öötla-Vodja ümbrus

Piirkond asub valla lääneosas. Tegemist on eeskätt põllumajandusele orienteeritud alaga. Vaatamisväärsustest asuvad siin Öötla mõis, Öötla endine rehepeksuküün ja Koidukivi. Lähedal Roosna-Alliku vallas asub Vodja mõis, mis on kasutusel koolina.

Ruumilise arengu põhimõtted

Kareda valla üldplaneeringu koostamise käigus on püütud leida siinsetele maa-aladele otstarbekaimad kasutusviisid. Üldplaneeringuga ei muudeta oluliselt väljakujunenud ajaloolist asustumustrit hajaasustuses, v.a mõnede uute elamu- ja tootmiskaude määratlemine.

Üldised Kareda valda puudutavad ruumilise arengu põhimõtted on toodud dokumendis „Süda-Järvamaa (Imavere, Kareda, Koigi, Paide, Roosna-Alliku ja Väätsa valla ning Paide linna) ruumilise arengu strateegia aastani 2015“ peatükis 7. Arengu- ja planeerimispõhimõtted. Arengupõhimõtteid on toodud ka käesoleva dokumendi erinevates peatükkides.

Maakasutus ja funktsionaalne tzoneerimine

Olulisemad muudatused maakasutuses

Kareda vallas on valdav hajaasustus. Kohalikku maakasutust iseloomustavad traditsioonilise asustumustri kõrval nõukogudeaegsete ühismajandite keskused. Need on taasiseseisvas Eestis saanud uue struktuuri ja toimimise põhimõtted.

Foto 5. Kareeda Valla Maja

Elamumajanduses on probleemiks korterelamute varustamine kommunikatsioonidega. Suurema potentsiaaliga piirkonnad uute elamute rajamiseks ning ettevõtluse arendamiseks on olemasolevate infrastruktuuride lähedal (Peetri, Müüsleri). Oma miljöötõttu pakuvad elamiseks huvi ka Esna, Kareeda ning vanad talukohad.

Lagunenud hooned ja varemed (eriti nõukogudeaegsed), mida ei ole võimalik enam taastada või mille taastamine läheks uue elamu rajamisest kulukamaks, tuleks perspektiivis piirkonna välisilme parandamiseks lammutada ning antud aladele leida uus kasutusviis.

Tähtis on ka kergliiklusteede võrgustiku planeerimine ja maade reserveerimine, samuti avalike teede määramine. Külaliikumise aktiveerumisega seoses on suurematesse küladesse ette nähtud külaplatsid ja seltsimajade maa-alad.

Maa- ja veealade kasutamise põhimõtted

Käesolevas peatükis määratakse Kareda valla perspektiivne maakasutus planeeringu-perioodiks. Maakasutuse määramine tähendab seda, milliseks saab tulevikus antud maatüki kasutamiststarvet muuta. Hetkel kehtivat maakasutust saab ka edaspidi samal otstarbel kasutada. Olemasoleva maakasutuse muutmise soov peab tulema maaomaniku poolt.

Maa-alade reserveerimine

Maa reserveerimise all mõistetakse seda, et planeeringuga on maa-ala reserveeritud muuks maakasutamise eesmärgiks, kui seda võib olla praegune maakasutamise sihtotstarve. See aga ei tähenda selle maa-ala terviklikku ega automaatset teise eesmärgiga kasutuselevõttu, vaid et antud ala oleks võimalik tulevikus, sellekohase vajaduse ja soovi tekkimisel, reserveeritud otstarbel kasutada (planeeringu järgimine on kohustuslik arendustegevuse korral, näiteks maade reserveerimine elamualaks või mõnel teisel eesmärgil). Mingiks otstarbeks reserveeritud alal saab maaomanik maad edasi kasutada selle praegusel sihtotstarbel seni, kuni ta seda soovib. Planeeringus reserveeritud uue maakasutuse sihtotstarbe kasutusele võtmiseks tuleb maaomanikul koostada detailplaneering või muuta sihtotsarve muul seaduses ettenähtud võimalusel. Kuna antud planeering on koostatud omandist sõltumatult, siis tuleb edasine arendustegevus omanikuga kooskõlastada.

Maakasutuse määramine

Põhisihtotstarbe all mõistetakse ala põhimõttelist kasutusviisi, s.t kogu tegevus sellel alal on allutatud põhisihtotstarbest tulenevale eesmärgile. Nt. elamuala tähendab sellist ala, mille peamiseks maakasutuse viisiks on elamumaa ja sellega seonduvad kõrvalkasutusviisid nagu äri, liiklus, haljastus jne. Tootmisalal on peamiseks maakasutusviisiks tootmismaa ja sellega seonduvad kõrvalkasutusviisid nagu äri, transport jne. Põhisihtotstarve hõlmab ka olemasolevat maakasutust, seega tagab järjepidevuse.

Elamumaad

Lähtudes Süda-Järvamaa ruumilise arengu strateegiast, on elamumaade reserveerimisel arvestatud järgmiste põhimõtetega:

- ✓ Elamuehituse otstarbel maade reserveerimisel on arvestatud piirkonnas väljakujunenud asustusstruktuuri, samuti eraisikute suurenenud huvi konkreetsete piirkondade vastu. Arvestatud on ka olemasolevate elamupiirkondadega, töökohtade ja teenindusasutuste paiknemisega ning võimalike arengutega tulevikus.
- ✓ Súdamaa valdade üldplaneeringutega säilivad olemasolevad elamumaad. Vaid mõningad amortiseerunud korruselamud, mida ei ole võimalik enam taastada või mille taastamine läheks uue elamu rajamisest kulukamaks, tuleks perspektiivis piirkonna välisilme parandamiseks lammutada.
- ✓ Uute elamute kavandamisel tuleb ette näha võimalus nende varustamiseks vee- ja kanalisatsioonivõrgu ning ühendusteedega. Arvestada tuleb ka ühistranspordi kättesaadavust ja arengut. Samuti tuleb määratleda, kas elamu liitub kaugküttepiirkonnaga või mitte.

Foto 6. Korruselamud Peetris

Kõik olemasolevad elamumaad säilitatakse. Uued perspektiivsed elamumaad on planeeritud:

- ✓ Peetrisse;
- ✓ Müüslerisse;
- ✓ vanadele taluasemetele üle valla (nimekiri lisas nr 4).

Tingimused detailplaneeringute koostamiseks

- ✓ Elamumaal on lubatud kõrvalfunktsioon hoone põrandapinnast kuni 40%. Kõrvalfunktsioonina on soovituslik kas ärimaa või sotsiaalmaa - tingimusel, kui see ei too kaasa liigset müra, lõhna, tolmu, vibratsiooni, samuti ei tohi autoliiklus oluliselt suurenda kõrvalfunktsiooni tulemusena ning parkimine tuleb lahendada omal krundil.
- ✓ Hoonete projekteerimisel ja ehitamisel peaks eelistama naturaalseid materjale (puit, kivi, betoon, metall, katusekivi, valtsplekk katus).
- ✓ Elamute projekteerimisel on soovitatav ühes piirkonnas või elamukvartalis kasutada piiratud arvu katusekaldeid (näiteks korruga 45°, 30° ja 0°). Vältida tuleks kõrvuti rajatavate majade puhul väga väikseid katusekalde erinevusi (näiteks 45° ja 50° või 20° ja 25° või veelgi väiksemad vahed), sest see jätab läbimõttlemata ja korrapäratu üldilme.
- ✓ Maakasutuse sihtotstarve on väikeelamumaa (EE).
- ✓ Väikeelamute krundi minimaalne suurus on 1500 m² ja täisehituse protsent maksimaalselt 30.
- ✓ Väikeelamu korruselisus 1-2.
- ✓ Parkimisvajadus tuleb lahendada krundil.
- ✓ Planeeringu kohustusega alast väljaspool võib väikseim moodustatav elamukrunt olla 3000m².

Tootmis- ja ärimaad

Tootmismaad on tootva ja ümbertöötleva tootmisega seotud hoonete, neid ümbritsevate abihoonete ja rajatiste maad ning ladude maad. Tootmismaade puhul eristatakse olulist mõju omavaid tootmismaid – sellise tootmisega kaasnev mõju ulatub kaugemale krundi piiridest. Tootmis- ja ärifunktsioonid on tänapäeval sageli omavahel seotud. Seetõttu reserveeritakse Süda-Järvamaa üldplaneeringutes suur osa tootmis- ja ärimaid segafunktsiooniga, mis tagab ettevõtluse arenguks ka suuremad valikuvõimalused.

Lähtudes Süda-Järvamaa ruumilise arengu strateegiast on tootmis- ja ärimaade reserveerimisel arvestatud järgmiste põhimõtetega:

- ✓ Tootmis- ja ärimaid on tarvis reserveerida töökohtade mitmekesisuse suurendamiseks ning teenuste pakkumiseks.
- ✓ Olulist mõju omavad tootmismaad tuleb planeerida otsestest elamu- ja puhkealadest eemale või eraldada need roheline vööndiga (kõrghaljastusega).
- ✓ Teeninduse planeerimisel tuleb arvestada head kättesaadavust maanteede ning kergliiklusteede kaudu elanikele ja/või läbisõitjatele ja turistidele.
- ✓ Kareda valla üldplaneeringuga säilivad olemasolevad tootmis- ja ärimaad.

Foto 7. Ämbra maastik.

Perspektiivsed tootmis- ja ärimaad on planeeritud järgmistesse piirkondadesse:

- ✓ Peetri alevik,
- ✓ Müüsleri küla.

Tingimused detailplaneeringute koostamiseks

- ✓ Maakasutuse sihtotstarve on tootmishoonete maa (T) või ärimaa (Ä), täpne funktsioon tuleb täpsustada detailplaneeringuga.
- ✓ Tootmisettevõtetal tuleb arvestada sanitaarkaitsetsoon selliselt, et see jääks krundisiseseks ning selle laiust arvestada alates ehitusjoonest.
- ✓ Tootmisettevõtte planeerimisel arvestada Pandivere veekaitsealaga.
- ✓ Tootmisettevõtte territooriumist 20-30% haljastada. Haljastusest 60% arvestada kõrghaljastusena.
- ✓ Detailplaneeringu raames tuleb koostada keskkonnamõjude strateegiline hindamine, kui planeeritav tegevus seda nõuab.
- ✓ Elamumaade ja tootmiskaude vahele planeerida kaitsehaljastus.

Üldkasutatava hoone maa

Üldkasutatava hoone maa on juba määratud või perspektiivne vallas asuvate sotsiaal-, kultuuri- ja haridusobjektide alune ning neid ümbritsev maa.

Planeeringuga on täpsustatud järgmiste objektide maakasutus, mida taotletakse valla munitsipaalomandisse:

- Ataste seminari hoone;

Mäetööstusmaa

Kareda valla maavarade ressursid on toodud tabelis 4. Üleriigilise tähtsusega maardlad Kareda vallas puuduvad. Käesoleva üldplaneeringuga ei määrata ühtegi uut mäetööstusmaad Kareda vallas.

Tingimused maa sihtotstarbe muutmiseks mäetööstusmaaks:

- Enne maa sihtotstarbe muutmist mäetööstusmaaks tuleb koostada maa-ala kohta detailplaneering koos keskkonnamõtjude strateegilise hindamisega.
- Valla territooriumil asuvad maavara prognoosialadele ei ole ehitamine lubatud, et tagada varu kasutusele võtmise võimalus;

Tabel 4 Kareda valla maavarade ressursid.

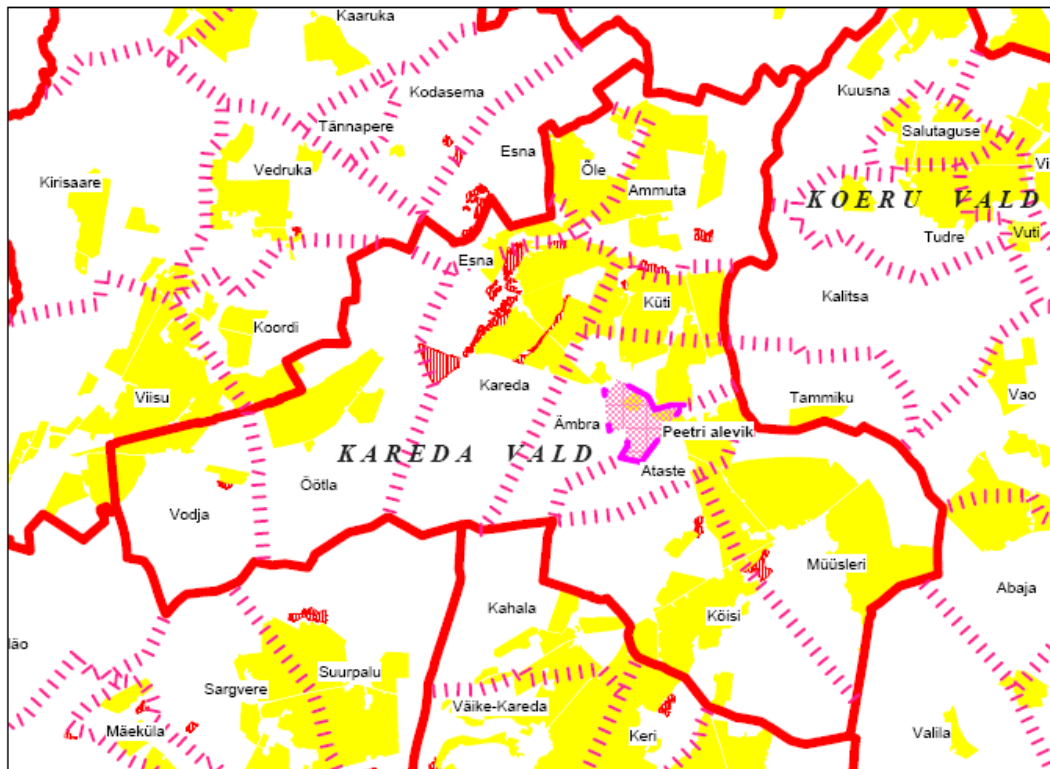
Maardla nimetus	Maardla liik	Maavara nimetus	Registrikardi number	Pindala (ha)
Köisi	Kohaliku tähtsusega	turvas	642	767,71
Silmsi (Müüsleri, Linnuraba)	Kohaliku tähtsusega	turvas	592	1460,06

Maatulundusmaa (põld ja mets)

Lähtudes Süda-Järvamaa ruumilise arengu strateegiast on maatulundusmaade planeerimisel arvestatud järgmiste põhimõtetega:

- ✓ Põllumajandustootmiseks vajaliku ressursi jätkusuutlikuks arenguks vajavad säilitamist eeskätt Järva maakonnaplaneeringus toodud väärtuslikud põllumaad.

- ✓ Säilitamist vajavad ka Järva maakonnaplaneeringus märgitud hoiu- ja kaitsemetsad.
- ✓ Väärtuslikule põllumaale on hoonestuse rajamine keelatud, välja arvatud detailplaneeringu kohustusega aladel ning talukoha rajamiseks või laiendamiseks.

Joonis 1 Kareda valla väärtuslikud põllumaad ja pärandkooslused

Säilitamisele kuuluvad maad

Mitmed alad Kareda vallas vajavad säilitamist. Enamikus neist kehtivad seadustega ja määrustega kehtestatud piirangud, kuid osa aladel mitte. Lähtudes vajadusest nende alade väljakujunenud ilme säilitada, on ehitustegevuse reguleerimiseks välja töötatud mõningad täiendavad vallapoolsed soovitusel (N: Kareda küla miljööväärusliku ala ehitustingimused).

Riikliku kaitse all olevad maad

Kareda looduskaitseala

Kaitseala asub Kareda vallas Kareda, Ämbra ja Öötle külas, Koigi vallas Kahala külas ja Paide vallas Suurpalu külas. Kaitseala suurus on 361 ha.

Kaitseala maa-ala jaguneb vastavalt kaitsekorra eripärade ja majandustegevuse piiramise astmele Kareda ja Murumäe sihtkaitsevööndiks.

Kaitsealal tegevust reguleerib „Kareda maastikukaitseala kaitse-eeskiri”. Üldplaneeringuga ei muudeta maakasutust antud maastikukaitsealal.

Esna maastikukaitseala

Kaitseala asub Roosna-Alliku vallas Esna, Kodasema ja Vedruka külas ning Kareda vallas Esna külas. Kaitseala suurus on 225 ha. Esna maastikukaitsealal paiknevad Esna allikad hõlmavad enda alla 157,3 ha suuruse ala ning Esna park 5,6 ha.

Kaitsealal tegevust reguleerib „Esna maastikukaitseala kaitse-eeskiri”. Üldplaneeringuga ei muudeta maakasutust antud maastikukaitsealal.

Väärtuslikud maastikud

Rohelise võrgustiku kui terviku ülesandeks on inimtekkeliste mõjude pehmenamine ja korvamine. Eestis, sealhulgas ka Järvemaal, on roheline võrgustiku sihipäraseks

arendamiseks soodne maastikuline situatsioon, kus kultuurmaistu – põllud, asulad, tööstusmaastik – on liigendatud metsade, soode ja veekogudega, mis toimivad ökoloogiliselt isereguleeruvate süsteemidena.

Järvamaa maakonnaplaneeringu teemaplaneeringu “Asustust ja maakasutust suunavad keskkonnatingimused” alateema “Väärtuslikud maastikud” koostamise käigus määratleti ja koostati Järvamaa väärtuslike maastike register koos digitaalse kaardimaterjali ja illustratsioonidega. Väärtuslike maastike registrisse kuuluvad Kareda vallast järgmised alad:

Kareda – Esna maastik – I klassi ala

Ala paikneb Kareda ja Roosna-Alliku valla piiril, hõlmates Kareda valla Esna ja Kareda küla keskosa ning Roosna-Alliku valla Esna küla lõunaosa. Ala, mida läbib Peetri - Roosna-Alliku maantee ning Esna jõgi, võib jagada tinglikult kolmeks osaks: muistne Kareda küla, 20.sajandi I poolel tekkinud Esna raudteeasula ning Esna ja Kodasema mõisad.

Kehtestatud piirangud ja soodustused:

Jõgede ja järvede kaldaaladel kehtivad looduskaitseaduses sätestatud piirangud. Kaitsmata põhjaveega aladel kehtivad veeseadusest tulenevad kitsendused. Arhitektuuri-, ajaloo- ja arheoloogiamälestiste osas kehtivad muinsuskaitseadusest tulenevad piirangud. Mõisaparkide ja kaitsealuste üksikobjektide kohta kehtivad looduskaitseaduses sätestatud tingimused.

Peetri alevik – III klassi ala

Ala, mida läbib Anna- Peetri- Huuksi maantee, hõlmab Kareda valla Peetri aleviku lääneosa, kus Järva-Peetri kiriku ja 1980. aastate II poolel ehitatud administratiivhoonete näol vastanduvad keskaegne ja kaasaegne arhitektuur. Tähelepanu väärrib kiriku põranda all ja kiriku vahetus ümbruses paiknev maa-alune kalmistu. Siin asuvad ka Vabadussõjas ja I maailmasõjas langenutele pühendatud mälestusmärk, mida ilmestab pronksist sõjamehekuju, ning üks väheseid rõngasriste Järvamaal.

Soovitused maakasutuse, ehitustegevuse ja hoolduse osas ala piirides:

paigaldada infoskeemid;

korrastada lagunevad hooned.

Kehtestatud piirangud ja soodustused:

Arhitektuuri-, arheoloogia- ja ajaloomälestiste kohta kehtivad muinsuskaitseadusest tulenevad piirangud. Parkide ja kaitstavate üksikobjektide osas kehtivad looduskaitseaduses sätestatud tingimused.

Ammuta maastik – reservala

Ala asub Kareda valla põhjaosas Peetri - Järva-Jaani ja Kareda - Ammuta maanteede ristmikust edelas, kus on suur kultusekivide kontsentratsioon, 13.-18. sajandist pärinev kalmistu "Nurumägi", I-II aastatuhandest pärinev kivikalme "Koigimägi" ning II aastatuhandest pärinev muistne asulakoht. Alale jääb karjatatav niit, millel on niiskuselembesem taimestik kui ümbritsevatel aladel. Lauge nõo põhjas paikneval liigivaesel soostunud puisniidul puudub bioloogilise mitmekesisuse seisukohalt oluline väärtus, kuid niiduala on väärtuslik maastikupildis. Ala lõunaosas paiknev Kiidakaevu karstijärv pajustub hoogsalt. Karstijärve servadel on väärtuslikke niidutüüpe, mis niitmise-karjatamise puudumise tõttu hakkavad aeglaselt võsastuma.

Soovitused maakasutuse, ehitustegevuse ja hoolduse osas ala piirides:

korraldada niitude regulaarne hooldus;

tähistada juurdepääs arheoloogilistele objektidele ning paigaldada infoskeemid.

Kehtestatud piirangud ja soodustused:

Arheoloogia- ja ajaloomälestiste kohta kehtivad muinsuskaitseadusest tulenevad piirangud. Kaitsmata põhjaveega alal kehtivad veeseadusest tulenevad kitsendused.

Ilusad teelõigud

Väärtuslike maastike alateemadena käsitleti täpsemalt ilusaid teelõike. Ilusad teelõigud on looklevad, maastiku struktuuri silmas pidavad, vanu teekohti järgivad maastiku elemendid. Neilt avanevad kaunid panoraamsed mosaiiksed maastikuvaated. Neid teelõike võiks rakendada eelkõige turismimarsruutide koostamisel, samuti oleks kohati tarvilik rajada peatumiskohad, et liiklust teel mitte häirida.

Kareda valda läbib järgmine ilus teelõik:

- ✓ Mäeküla – Koeru – Kapu tee

Pärandkooslused

Poollooduslikud ehk pärandkooslused on inimese kujundatud ning püsivad vaid mõõduka inimõju jätkudes. Need on eelkõige mitmesugused niidud: puisniidud, rannaniidud, luhaniidud, aruniidud, looniidud. Rohkem näeb tänapäeval pärandkooslusi Lääne- ja Põhja-Eestis, kuna intensiivsema põllumajandusega Kesk-Eestis on nad enamasti maad andnud kultuurkooslustele ja metsadele.

Järvemaal läbi viidud inventeerimiste tulemusel on kaardistatud siinsed väärtuslikud niidukooslused: puisniidud, luhaniidud ja alvarid.

Kareda väärtuslikud niidukooslused on toodud piirangute kaardil.

Esna ala

Esna ala kuulub ajutiste majandustegevuse piirangutega alade (Natura 2000) hulka. Keskkonnaminister määras Euroopa Komisjonile esitatud väljaspool olemasolevaid kaitsealasid paiknevatel Natura 2000 aladel tegutsejatele teatud tegevuspiirangud. Need piirangud on järgmised:

Alal on keelatud: puhtpuistute kujundamine ja energiapuistute rajamine; uuendusraie, välja arvatud turberaie perioodiga vähemalt 40 aastat; väetiste ja mürkkemikaalide kasutamine looduslikul rohumaal ja metsamaal.

Ala valitseja nõusolekuta on keelatud: teede ja liinirajatiste rajamine; ehitiste, kaasa arvatud ajutiste ehitiste, püstitamine; veekogude veetaseme muutmise ja nende kallaste kahjustamine.

(Majandustegevuse ajutiste piirangute rakendamine väljaspool kaitsealasid asuvatel Natura 2000 võrgustiku aladel).

Rohelise võrgustiku tugialad

Roheline võrgustik on üks oluline kriteerium, millest peab lähtuma ehitusalade valikul. Oluline on jälgida, et kavandatav asustus ei lõikaks läbi rohelise võrgustiku koridore.

Rohelise võrgustiku alal kavandatavate planeeringute, kavade jne puhul tuleb arvestada, et roheline võrk jääks toimima. Barjäärid ja tõkked, mida maakonna tasandil arvestati, on põhimaanteed, osalt raudteed, linnalised asulad ja neisse suubuvad suuremad teed.

Majanduse ja ettevõtluse edendamise ning elanikele töökohtade loomise eesmärgil tuleb pöörata senisest enam tähelepanu puhkemajandusele kui roheline majandusharu arengule ja seda eriti maakonna loodeosas.

Vastavalt Järva maakonna teemaplaneeringule "Järvamaa roheline võrgustik", mis suunab asustust ja maakasutust Järva maakonnas, tuleb Kareda vallas tähelepanu pöörata suurte intensiivselt haritavatele või tulevikus arvatavalt intensiivtehnoloogiaga haritavate maade ja teiste massiivsete põllualade säilimisele.

Teemaplaneeringu "Asustust ja maakasutust suunavad keskkonnatingimused" koostamise ning Natura alade eelvaliku käigus soovitati lülitada Natura 2000 alade nimekirja Peetri-Kareda loodushoiuala ja Esna loodushoiuala, mis ulatub ka Kareda valla territooriumile.

Avalikult kasutatavad alad

Haljasmaad, puhke ja virgestusalad

Maakasutuse sihtotstarvete järgi jagunevad haljasmaad: haljasala ja parkmetsa maa, kaitsehaljastuse maa, puhke- ja virgestusmaa ning kaitsehaljastuse maa. Laiemas jaotuses võib haljasalad jaotada kahe erineva printsiibi põhjal:

- Alad, kus on hoonestamine lubatud;
- Alad, kus hoonestamine ei ole lubatud.

Puhke- ja virgestusmaa

Puhke- ja virgestusmaa on käesoleva planeeringu mõistes külaplatsid, matkarajad, mänguväljakud ja teised puhke ja vaba aja veetmiseks ette nähtud maa-alad.

Spordi- ja külaplatsid on järgmistes külates:

Küla/alevik	Korvpalliplats	Võrkpalliplats	Jalgpalliv.	Külaplats	Külamaja	Terviserada
Peetri	X	X	X	X		
Õõtsla		X		X	X	
Müüsleri	X	X		X	X	
Esna		X		X	X	
Kareda		X				

Foto 8. Õõtsla.

Planeeringuga nähakse ette järgmised matkarajad:

- Ümber valla matkarada;
- Kolm kultuurirada algusega Peetrist.

Haljasala- ja parkmetsamaa

Antud sihtotstarve on järgnevatel aladel:

- Olemasolevad pargid ja suuremad haljasalad

Munitsipaliseeritavad alad:

- Müüsleri Vabadussõja ausambamägi.

Haljasala- ja parkmetsamaa sihtotstarbega maadel hoonestuse rajamise õigus puudub. Vajadusel on võimalik rajada kergehitisi (lava, katusealune jms).

Kaitsehaljastuse maa

Kaitsehaljastuse maa sihtotstarve on ette nähtud perspektiivsete elamupiirkondade kaitseks maanteelt tuleneva negatiivse mõju (müra, heitgaasid jms) eest. Kaitsehaljastuse laius on minimaalselt 50m. Kaitsehaljastuse maale ei ole üldjuhul hoonestamine lubatud.

Rand ja kallasrajad

Ranna või kalda kaitsevööndite eesmärk on rannal või kaldal asuvate looduskoosluste säilitamine, inimtegevusest lähtuva kahjuliku mõju piiramine, ranna või kalda eripära arvestava asustuse suunamine ning seal vaba liikumise ja juurdepääsu tagamine. Vööndite laiuse arvestamise lähtejoon on põhikaardile kantud veekogu tavaline veepiir.

Ehituskeeluvöönd

Järve või jõe kaldal metsamaal ulatub ehituskeeluvöönd ranna või kalda piiranguvööndi piirini. Käesoleva planeeringuga ehituskeeluvööndi vähendamist ette ei nähta. Ehituskeeld ei laiene Looduskaitseadustes sätestatud erijuhtudel.

Veekaitsevöönd

Kitsendused tegevusele piiranguvööndis on sätestatud Veeseaduses.

Kareda valla veekogud ja nende vööndid:

Nimi	kalda ulatus	ehituskeeluvöönd	veekaitsevöönd
1.Esna jõgi	100 m	50 m	10 m
2.Neeva kanal	100 m	50 m	10 m
3.Palu peakraav	100 m	50 m	10 m
4. Öötla oja	50 m	25 m	10 m
5. Peetri peakraav	50 m	25 m	10 m

Kallasraja laius avalikel veekogudel on 4 m. Kallasraja laiust arvestatakse lamekaldal keskmise veeseisu piirjoonest ja kõrgkaldal kaldanõlva ülemisest servast, lugedes viimasel juhul kallasrajaks ka vee piirjoone ja kaldanõlva ülemise serva vahelist maariba. Kallasrada on kaldariba avaliku veekogu ja avalikuks kasutamiseks määratud veekogu ääres ning asub kaldavööndis.

Kallasrajaga kaasnevad piirangud on sätestatud Veeseaduses.

Kareda vallas ei ole ühtegi supelranda.

Planeeringuga nähakse ette:

- Ujumiskoha rajamine Peetrisse (tehisjärv).

Kalmistute maa

Käesoleva üldplaneeringuga nähakse ette kalmistu laiendus Peetris. Lisaks on Kareda vallas Kadastiku kalmistu, mis vajab korrastamist (haljastus). Mõlemad kalmistud vajavad munitsipaliseerimist.

Detailplaneeringute koostamise kohustus ja vajadus

Detailplaneeringu koostamise kohustusega aladeks määratakse:

- Peetri alevik;
- Müüsleri küla kompaktse asustusega maa-ala;
- Esna küla kompaktse asustusega maa-ala;

Detailplaneeringu koostamine on kohustuslik järgmistel juhtudel (väljaspool detailplaneeringu koostamise kohustusega alasid):

- hajaasustatud kohtades maa-ala kruntideks jagamisel elamuehituse eesmärgil, kui soovitakse ehitada enam kui kolmest pereelamust koosnevat hoonete gruppi;
- Esna-Kareda miljöövärtuslikul alal ehitades tuleb juhinduda tööst „Esna-Kareda miljöövärtusliku ala ajaloolis-arhitektuuriline uuring ja piirkonna turismipotentsiaali hindamine”.
- Kämpingu, hotelli või motelli rajamisel;
- autoteenindusjaama, bensiinjaama rajamisel;
- tootmise või tööstuse planeerimisel, kui tootmisest tulenevad üle antud piirkonda lubatud mõjud (müra, saast, heitgaasid jms) väljuvad tootmismaa piiridest ning mõjutavad lähiümbrust või kavandatakse rajada üle 1000 m² ehitusaluse pinnaga tootmis- või laohoonet. Koos detailplaneeringuga tuleb hinnata majandusele, sotsiaalsele ja looduskeskkonnale avalduvaid mõjusid planeeringu koostamise käigus;
- uue tootmisala planeerimisel;
- uue loomapidamishoone rajamisel, kui niisuguse linnu-, sea- või veisefarmi püstitamine, kus saab kasvatada rohkem kui 85 000 broilerit või 60 000 kana, 3000 nuumsiga arvestuskaaluga igäüks üle 30 kilogrammi, 900 emist, 450 lüpsilehma, 600 lihaveist või 900 kuni 24 kuu vanust noorveist. Sellistele tingimustele vastav loomapidamishoone ei tohi asuda lähemal kui 500m eluhoonetest ja ühiskondlikest hoonetest.

Detailplaneeringu koostamise kohustusega alad

Peetri alevik

Perspektiivsed pereelamumaad on ette nähtud Peetri aleviku idaküljele Anna-Peetri-Huuksi ja Peetri- Järva-Jaani maanteede äärde.

Suurem grupp tootmis- ja ärimaid on planeeritud Peetri aleviku loodepoolsesse ossa Anna-Peetri-Huuksi maantee äärde olemasolevate tootmismaade juurde.

Perspektiivne ärimaa nähakse ette Anna-Peetri-Huuksi maantee äärde Keskuse ja Peetri 10 maaüksuse vahele. Haljasala ja parkmetsamaana säilitatakse Peetri park. Parki on planeeritud perspektiivse tiigi asukoht. Loodusliku rohumaana säilitatakse aleviku põhjapoolsete elamukruntide vaheline ala ning aleviku lõunapoolsel küljel olemasolevate korterelamute tagune looduslik rohumaad. Lisaks nähakse ette perspektiivne kalmistu maa laiendus. Liikluskorralduses olulisi muudatusi ette ei nähta.

Peetri maakasutus on toodud maakasutusplaanil.

Müüsleri küla

Lähimatel aastatel Müüsleri külas väga intensiivset arengut ette ei nähta, kuid piisavalt on jäetud võimalusi arenguks nii elamuehituses kui äris ja tootmises.

Müüsleri külla nähakse uusi elamumaid ette Müüsleri-Ataste maantee äärde. Tootmis- ja ärimaad on ette nähtud mõlemale poole Mäeküla-Koeru-Kapu maanteed.

Puhke- ja virgestusmaana säilitatakse Müüsleri park.

Müüsleri maakasutus on toodud maakasutusplaanil.

Esna küla

Lähematel aastatel nähakse ette Esna küla arengut peamiselt äri- ja tootmise vallas. Ärimaadeks on planeeritud Karavani ja Veski maaüksused.

Puhke- ja virgestusmaana säilitatakse Esna järve äärne ala, haljasala ja parkmetsamaana Esna park. Loodusliku haljasalana säilitatakse Laada maaüksus. Liikluskorralduses suuremaid muudatusi ette pole nähtud.

Esna maakasutus on toodud maakasutusplaanil.

Tehniline infrastruktuur

Teed

Planeeringuala teedevõrk on hästitoimiv ja suuri muutusi ei vaja, tagatud on korralikud ühendusteel, probleeme on pigem teede kvaliteediga.

Riigimaanteed

Planeeringuala läbib üheksa riigimaanteed. 2006. aasta AS Teede Tehnokeskus poolt teostatud liiklusloenduse tulemused on toodud järgmises tabelis, millele on juurde lisatud prognoositav liiklusintensiivsus 20 aasta pärast :

Tabel 5 Riigimaanteed

Maantee nimetus	Liiklusintensiivsus autot/ööpäevas	2025progn.liiklus-intent. autot/ööpäevas	Teekaitsevöönd m	Sanitaarkaitsevöönd m
25 Mäeküla -Koeru-Kapu	970	2425	50	200
15156 Anna-Peetri-Huuksi	250	625	50	60
15157 Vodja-Esna	286	715	50	60
15155 Peetri-Roosna-Alliku	130	325	50	60
15184 Kareda-Ammuta	155	388	50	60
15153 Peetri-Järva-Jaani	206	515	50	60
15152 Kalitsa-Koeru-Udeva	32	80	50	60
15117 Müüsleri-Ataste	222	555	50	60

Planeeringus on arvestatud riigimaanteed kaitsevöönditega ning sanitaarkaitsevöönditega. Müüsleri küla olemasolevate elamute kaitseks peab tulevikus

ette nägema müra leevendamiseks vajalikud meetmed (müra tõkke rajamine). Uued planeeritavad elamualad asuvad teede sanitaarkaitsevöönditest väljaspool.

Kohalikud maanteed

Üldplaneeringuga määratakse kohalikud teed ning avalikuks kasutamiseks määratud teed. Käesoleva üldplaneeringuga määratakse kohalike maanteede kaitsevööndiks 20m ja erateedel 10m. Avalikuks kasutamiseks määratud teed on toodud maakasutuse kaardil ja lisas nr 3.

Parkimiskohtade planeerimise üldised põhimõtted

Uute alade planeerimisel tuleb parkimiskohad paigutada peamiselt kruntidele, vältides teedel parkimist. Uued parklad on ette nähtud:

- ✓ Peetris
- ✓ Müüsleris
- ✓ Esnas.

Kergliikluse teed

Uus perspektiivne kergliiklustee on planeeritud:

- Endine Paide- Tammsalu kitsarööpmelise raudteetamm
- Müüsleri küla Kilplalast ausambani
- Müüsleri-Peetri-Öötla-Vodja

Tehnovõrgud

Uute trasside ja liinide rajamisel tuleb arvestada vanade liinikorridoridega. Võimaluse korral tuleb paigutada uued liinid maa alla. Kohalikul omavalitsusel on õigus planeeringualal nõuda tehnovõrkude rajamist krundi omaniku poolt. Tehnilisi tingimusi tehnovõrkude rajamiseks väljastavad trasside valdajad. Projektid tuleb kooskõlastada Kareda Vallavalitsusega ja vastavate tehnovõrkude valdajatega. Kõik tehnovõrgud tuleb projekteerida teede kõrvale ning tagada neile juurdepääs avalikult alalt.

Vesi ja kanalisatsioon

Väljavõte ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni arengukavast (Kareda valla ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni arengukava aastateks 2007-2019. OÜ Alkranel).

Peetri alevik

Veevarustussüsteemi arenguks vajalikud tegevused:

- Esimeses etapis tuleb rekonstrueerida ja rajada veetorustikku ligikaudu 1315 m, rekonstrueerida 13 kinnistuühendust; rekonstrueerida 24 veemõõdusõlme;
- Teises etapis tuleb rekonstrueerida ja rajada uusi veetorustikke kokku ligikaudu 716 meetrit;
- Rekonstrueerida üks puurkaev-pumpla (sh hoone rekonstrueerimine); rekonstrueerida Kontori juures asuv lasteaia poolne tuletõrje veevõtumahuti, mis tuleb ühendada olemasoleva ühisveevarustustorustikuga.

Kanalisatsioonisüsteemi arenguks vajalikud tegevused:

- Rekonstrueerida ja rajada kanalisatsioonitorustikku ligikaudu 2825 m (arvestatud ka 410 m survekanalisatsioonitorustiku), millest ühises kaevikus veetorustikuga tuleb rajada I etapis ca 170 meetrit ning II etapis ligikaudu 335 meetrit;

- Rajada kolm uut reoveepumplat;
- Rajada uus aktiivmudapuhasti olemasoleva reoveepuhasti asemele. Reoveepuhasti rajamisel puhastatakse olemasolevad biotiigid mudast ning hooldatakse biotiikide ümbrus.

Üldplaneeringuga tehakse ettepanek reoveekogumisalasid laiendada vastavalt perspektiivsetele aladele Peetris, Müüsleris ja Esnas.

Sademevesi

Suuremate kõvakattega platside ja parklate rajamisel on soovitatav kogunev sadevesi enne ärajuhtimist puhastada õli- ja liivapüüduriga. Sademevee suunamine naaberkinnistule on keelatud.

Elektrivarustus

Elektrivarustus saadakse madalpingevõrgust, mida tuleb laiendada planeeritavatele elamu-aladele. Elektrivõrgu laiendamiseks tuleb rajada täiendavalt alajaamu. Soovitatav on kõik uued liinid paigaldada maakaablitena. Täiendavad tehnilised tingimused tuleb taotleda elektrivõrgu valdajalt.

Alajaamade rekonstrueerimisel tuleb kaaluda võimalust nende välja viimiseks mälestiste kaitsevöönditest.

Kaugküte

Kareda valla üldplaneeringuga nähakse ette ühe kaugkütte piirkonna loomist Peetri alevikku maakasutuse joonisel määratud ulatuses.

Jäätmemajandus

Kõigil jäätmetekitajatel peavad olema individuaalsed kogumisvahendid või ühised jäätmete kogumisvahendi kasutamise lepingud.

Avalikes kohtades konteinerite olemasolu eest vastutab kohalik omavalitsus. Prügikastid tuleb paigutada, parklate ning puhkepaikade vahetusse lähedusse.

Kogumisvahendi omanik või haldaja vastutab kogumisvahendi korrasoleku ja selle ümbruse korra ja puhtuse eest. Kogumisvahendid peavad olema puhtad, terved ja

korralikult suletud, et vältida sademete, niiskuse ja loomade pääsemist kogumisvahenditesse.

Kogumisvahend peab asuma kõval tasasel alusel prügiveoautole ligipääsetavas kohas. Juurdepääs konteinerile peab olema talvel lumest puhas. Jäätmete äravedu korraldab kogumisvahendi omanik või haldaja oma vahenditega või kokkuleppel spetsialiseeritud jäätmekäitlusettevõttega. Territooriumi valdaja peab tagama Kareda valla jäätmehoolduseeskirja täitmise.

Korraldatud olmejäätmeveopiirkond on kahetasandiline:

I tasand – omavalitsuse tiheasustusega piirkonnad (Peetri, Müüsleri, Esna, Öötla);

II tasand – hajaasustusega piirkonnad (Ammuta, Ämbra, Köisi, Kareda, Vodja, Öle, Küti, Ataste).

Üldplaneeringuga tehakse ettepanek jätta I tasandi olmejäätmeveopiirkonda vaid Peetri aleviku kompaktses asutusega alad. Müüsleri Esna ja Öötla peaksid kuuluma II tasandi olmejäätmeveopiirkonda koos teiste hajaasustusega piirkondadega.

Planeeringuga määratakse järgmised jäätmemajanduse objektid:

- Peetrisse kompostimisväljak;
- Peetrisse keskkonnajaam;
- Jäätmeobjektid külakeskustesse.

Tuleohutusnõuded

Tuleohutuse üldnõuded (RTL 2000, 99, 1559); Keskkonnaministri 15. juuni 1998. a määrusega nr 46, Metsa ja muu taimestikuga kaetud alade tuleohutusnõuded (RTL 1998, 216/217, 854).

Territooriumi sõidutee, juurdepääs ehitisele ja ladustatud materjalile ning tuletõrjevõtukohale hoitakse vaba ning aastaringselt kasutamiskõlblikus seisukorras.

Objekti territoorium hoitakse alaliselt puhas põlevmaterjali jäätmetest. Territooriumi puhastamise sageduse kehtestab objekti valdaja. Põlevmaterjali jäätmeid kogutakse ja hoitakse selleks määratud kohas või taaras. Põlevmaterjali taaras hoidmisel selle kaas või kork suletakse. Jäätmete hoiukoht paikneb põlevmaterjalist või süttiva pinnakihi

ehitisest või mis tahes tulepüüvusega ehitise välisseinas olevast ukse-, akna- või muust avast vähemalt 2 m kaugusel.

Tee või läbisõidukoha sulgemisel remondiks või muuks otstarbeks, kui see takistab päästetehnika läbisõitu, rajatakse viivitamatult muu läbipääs suletavasse lõiku või seatakse üles ümbersõiduvõimalust näitav viit. Linna või muu tiheasustusega kohas tänava läbisõiduks sulgemisel rohkem kui üheks ööpäevaks informeerib tänava sulgemisloa saanud isik sellest viivitamatult häirekeskust.

Territooriumi osa, kus on võimalik põlevgaasi, -auru või -tolmu kogunemine, tähistatakse tuleohutusmärgiga.

Suitsetada tule- või plahvatusohtliku protsessiga territooriumi osal on lubatud ainult selleks eraldatud, sisustatud ja tähistatud kohas.

Territooriumil ei tohi:

- ladustada ehitiste vahelisse tuleohutuskuja alasse mis tahes põlevmaterjali, põlevpakendis seadet või -taarat ning parkida mootorsõidukit või muud tehnikat;
- rajada ehitist ilma kehtestatud korras heakskiidetud ehitusprojektita;
- sõita sädemepüüdjata mootorsõidukiga põlevvedeliku või -gaasi või muu kergestisüttiva materjali kasutamise- ja hoiukohta või -ruumi;
- teostada tule- ja plahvatusohtlikku protsessi väljaspool selleks otstarbeks seadistatud kohta;
- remontida põlevvedeliku või -gaasiga täidetud torustikku või seadet;
- ladustada põlevmaterjali vahetult isoleerimata juhtmetega elektriõhuliini alla või lähemale kui 2 m objekti territooriumi välispiirist;
- valada põlevvedelikku ja oksüdeerijat maha või kanalisatsioonivõrku;
- tankida mootorsõidukit vahetult selle hoiukohas;
- põletada kulu, välja arvatud keskkonnaministri 15. juuni 1998. a määruses nr 46 Metsa ja muu taimestikuga kaetud alade tuleohutusnõuete kinnitamine (RTL 1998, 216/217, 854) kehtestatud juhtudel ja korras.

Tuleohtlik aeg alal algab kevadel pärast lume sulamist ning lõpeb sügisel vihmaste ilmade saabumisel.

Tuletõrjehüdrandid puuduvad kõigis kolmes ühisveevärgi piirkonnas. Olemas on tuletõrjevee mahutid Ammutas, Esnas, Müüsleris, Otsasillas, Öötlas, Peetris ja Ämbras. Uute planeeritavate alade kasutusele võtmisel tuleb välja ehitada tuletõrje veevarustus. Kui hüdrante ei ole võimalik välja ehitada (sõltub trasside olemasolust, pumpade võimsusest, puurkaevu tootlikkusest), siis on vaja rajada tulekustutusvee mahutid. Tuletõrje veevarustuse rajatised peavad vastama Eesti Standardile EVS 812-6:2005.

Ruumilise arengu eesmärgid

Planeerimine, arengu kavandamine

- Vallal on arenguks piisav munitsipaalmaade reserv tootmis-, äri- ja elamumaade osas.
- Maareform on lõpetatud.
- Arendatavad territooriumid ja ehitised on planeeritud ning projekteeritud valla ajaloolis-kultuurilisse keskkonda ja miljöösse sobivalt.
- Valda läbivate teede ääres asuvad atraktiivsed visuaalsed sümbolid/märgid ja viidad, mis teadvustavad möödasõitjatele piirkonnas pakutavaid võimalusi.

Tehniline infrastruktuur ja keskkond

- Tootmis-, äri- ja elamumaade planeerimisel on arvestatud vajalike tehnokommunikatsioonidega liitumise võimalusega.
- Jalgratta- ja kergliiklusteed moodustavad võrgustiku, mis soodustavad elanike liikumisharrastusega tegelemist.
- Interneti püsiühenduse võimalus on kogu valla territooriumil.
- Toimib vallakodanikke rahuldav ja keskkonda säästev jäätmekogumissüsteem.
- Likvideeritud või korda on tehtud lagunevad ja varisemisohhtlikud hooned ning rajatised.

Sotsiaalne infrastruktuur

- Elanikele on tagatud vajalike teenuste kättesaadavus.

Ettevõtlus

- Vallas tegutsevad valdavalt toodangule kõrget lisandväärtust andvad keskkonnasäästlikku tehnoloogiat kasutavad ettevõtted, kasutades maksimaalselt, kuid säästvalt kohalikku toorainet.

Puhkemajandus ja turism

- Kilplala on väljaarendatud atraktiivseks ja hästitoimivaks turismialaks, mis on ruumiliselt seotud teiste valla ja piirkonna turismiressursside ning teenusepakkujatega.
- Infrastruktuur, üldine keskkond ja maastik on mugav ning esteetiliselt nauditav, läbisõitjatel on meeldiv siin peatuda ning turist leiab siit kergesti tee ümbruskonna turismitooteid tarbima ja saab siit ka esmase teeninduse.
- Elanikele on rekreatsioonilisteks liikumisharrastuseks olemas rajad ja väljakud.

Üldplaneeringu rakenduskava: ruumilise arengu ülesanded ja tegevused

ÜLESANDED JA TEGEVUSED	ELLUVIIMISE AEG	ELLUVIIJAD
Planeerimine, arengu kavandamine		
Üldplaneeringu iga-aastane ülevaatamine, arengute jälgimine ja avalikkuse tulemustest teavitamine; vajadusel muudatuste sisseviimine	Pidevalt	Vallavalitsus
Teema- ja detailplaneeringute koostamine arendatavatel maadel	Pidevalt	Vallavalitsus, arendajad, ettevõtjad
Detailsemate ehitus- ja maakasutustingimuste väljatöötamine looduskaunistes ning miljööväärtuslikes piirkondades: Ammuta, Esna, Kareda, Peetri		Vallavalitsus
Maade munitsipaliseerimine		Vallavalitsus
Tehniline infrastruktuur ja keskkond		
Vee- ja kanalisatsioonitrasside rekonstrueerimine ja rajamine (Põltsamaa ja Pedja jõe valgalade veemajandusprojekt)		Vallavalitsus
Üldise turvalisuse parandamiseks tänavavalgustuse rajamine: Peetris, Müüsleris, Esnas ja Öötlas		Vallavalitsus
Vanade kütusehoidlate likvideerimine		Vallavalitsus
Korterelamispindade väljaarendamine eeskätt olemasolevate kortermajade põhjal		
Teede kõvakatte alla viimine:		
<ul style="list-style-type: none"> • Peetri – Järva-Jaani tee 		
<ul style="list-style-type: none"> • Peetri - Roosna-Alliku tee 		
<ul style="list-style-type: none"> • Ataste - Müüsleri tee 		
Müüsleris teetammi laiendamine		
Parkimislahenduste väljatöötamine		
<ul style="list-style-type: none"> • Peetris 		
<ul style="list-style-type: none"> • Müüsleris 		
<ul style="list-style-type: none"> • Esnas 		

Kogu valda hõlmava kergliiklusteede võrgustiku rajamine: Peetri-Esna-Müüsleri		
Sotsiaalne infrastruktuur		
Külade kooskäimiskohtade (külaplatside) rajamine:		Külaseltsid ja – seltsingud, Vallavalitsus
Spordirajatiste loomine:		
<ul style="list-style-type: none"> Välise spordi- ja puhkekompleksi rajamine Peetris 	2007-2010	Vallavalitsus
<ul style="list-style-type: none"> Müüsleri parki mängu- ja spordiväljakute ning terviseraja loomine 		Vallavalitsus, OÜ Kilplane
<ul style="list-style-type: none"> Laste mänguväljaku rajamine Peetris 		Vallavalitsus, külaselts
Lasteaia mänguväljaku rajamine Peetris		Vallavalitsus
Puhkemajandus ja turism		
Koha- ja suunaviitadega miljööväärtuslike objektide tähistamine, neile juurdepääsuteede tagamine		
Jalgratta- matka- ja õpperadade võrgu loomine: kultuurirajad algusega Peetrist.		
Vana kitsarööpmelise raudtee taaskasutuselevõtt turismi eesmärgil		
Tehisjärve rajamine Peetris		
Telkimisplatsi rajamine Öötlas		
Atraktiivsete kohtade ja vaadete eksponeerimine:		
<ul style="list-style-type: none"> Ataste seminari ümbrus 		
<ul style="list-style-type: none"> Koeru – Mäeküla teel 		
<ul style="list-style-type: none"> Esna-Kareda miljööväärtuslik ala 		
<ul style="list-style-type: none"> Ammuta maastik 		

Kasutatud kirjandus ja andmeallikad

Riiklikud õigusaktid

- Asjaõigusseadus 9. juuni 1993.a.
- Elektriõhutuseseadus 22. mai 2002.a.
- Jäätmeseadus 28. jaanuar 2004.a.
- Keskkonnaministri määrus nr. 24 22. aprill 2004.a. „Majandustegevuse ajutiste piirangute rakendamine väljaspool kaitsealasid asuvatel Natura 2000 võrgustiku aladel“
- Keskkonnaministri määrus nr. 58 9. oktoober 2002.a. „Lõheliste ja karpkalalaste elupaikadena kaitstavate veekogude nimekiri ning nende veekogude vee kvaliteedi- ja seirenõuded ning lõheliste ja karpkalalaste riikliku keskkonnaseire jaamad“
- Keskkonnaministri määrus nr. 76 16. detsember 2005.a. „Ühisveevärgi- ja kanalisatsiooni kaitsevööndi ulatus“
- Küttegaasi ohutuse seadus 22. mai 2002.a.
- Looduskaitseeseadus 21. aprill 2004.a.
- Maapõueseadus 23. november 2004.a.
- Metsaseadus 9. detsember 1998.a.
- Muinsuskaitseeseadus 27. veebruar 2002.a.
- Planeerimisseadus 13. november 2002.a.
- Sotsiaalministri määrus nr. 42 4. märts 2002.a. „Müra normtasemed elu- ja puhkealadel, elamutes ning ühiskasutusega hoonetes ja mürataseme mõõtmise meetodid“
- Teeseadus 17. veebruar 1999.a.
- Telekommunikatsiooniseadus 9. veebruar 2002.a.
- Vabariigi Valitsuse määrus nr. 17 21. jaanuar 2003.a. „Pandivere ja Adavere-Põltsamaa nitraaditundliku ala kaitse-eeskiri“
- Vabariigi Valitsuse määrus nr. 171 16. mai 2001.a. „Kanaliseatsiooniehitiste veekaitseenõuded“

- Vabariigi Valitsuse määrus nr. 183 5. mai 2004.a. „Kõrvemaa maastikukaitseala kaitse-eeskiri“
- Vabariigi Valitsuse määrus nr. 187 14. juuli 2005.a. „Kareda looduskaitseala kaitse alla võtmine ja kaitse-eeskiri“
- Vabariigi Valitsuse määrus nr. 211 02. juuli 2002.a. „Elektripaigaldise kaitsevööndi ulatus“
- Vabariigi Valitsuse määrus nr. 212 02. juuli 2002.a. „Gaasipaigaldise kaitsevööndi ja D-kategooria gaasipaigaldise hooldusriba ulatus“
- Vabariigi Valitsuse määrus nr. 234 8. september 2005 „Hoiualade kaitse alla võtmine Järva maakonnas“
- Vabariigi Valitsuse määrus nr. 586 6. detsember 1988.a. „Pandivere riikliku veekaitseala moodustamise kohta“
- Veeseadus 11. mai 1994.a.
- Välisõhu kaitse seadus 5. mai 2004.a.
- Ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni seadus 10. veebruar 1999.a.

Muu kirjandus ja andmeallikad

- EURREG OÜ (2002). Eesti linnaregioonide arengupotentsiaali analüüs. (<http://www.sisemin.gov.ee/atp/index.php?id=840>)
- Gröttrup, H. (2003). Ekspertarvamus Súdamaa ettevõtluse arengu ja töökohtade loomise osas. Aruanne. Senior Expert Service (SES)
- Järva Maavalitsus (2004). Järvamaa arengustrateegia aastani 2010. Arengu- ja Planeeringuosakond. Paide. (<http://www.jarva.ee/?CatID=1469>).
- Järva Maavalitsus (2005). Järvamaa maakonnaplaneeringu teemaplaneering „Järvamaa jalgrattateede võrgustik“. Arengu- ja Planeeringuosakond. Paide. <http://www.jarva.ee/files/arts/est/25412/seletuskiri11.doc>
- Järva Maavalitsus (2002). Järva maakonna planeeringu teemaplaneering "Asustust ja maakasutust suunavad keskkonnatingimused" Arengu- ja Planeeringuosakond. Paide. (<http://www.jarva.ee/?CatID=1469>).

- Järva Maavalitsus (1998). Järva maakonnaplaneering 1998. Arengu- ja Planeeringuosakond. Paide. (<http://www.jarva.ee/?CatID=1469>).
- MTÜ Súdamaa Vabavald, KEA (2002). Súdamaa arengukava Súdamaa 2010.
- Kareda Vallavalitsus (2007). Kareda valla arengukava aastateks 2007-2013.
- Kareda Vallavalitsus (2007). Kareda valla ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni arengukava aastateks 2007-2019.
- Kareda Vallavalitsus (2005). Kareda valla jäätmekava aastateks 2005-2009
- Kareda Vallavalitsus, MTÜ Súdamaa Vabavald (2003). Kareda valla arengukava aastateks 2003-2006.
- SA Järvamaa Arenduskeskus, MTÜ Súdamaa Vabavald (2004). Süda-Järvamaa (Imavere, Kareda, Koigi, Paide, Roosna-Alliku ja Väätsa valla ning Paide linna) haldusterritoriaalse analüüsi materjalid. (Koostanud H. Olo).
- Siseministerium (2005). Eesti regionaalarengu strateegia 2005-2015. (<http://www.sisemin.gov.ee/atp/index.php?id=14905>).
- Sock, H. (2003). Järvamaa vaatamisväärsusi. Järva Maavalitsus (<http://www.jarva.ee/?CatID=1269>).
- Statistikaamet (2005). Regionaalarengu andmebaas. (<http://ww.stat.ee>).
- Üleriigiline planeering Eesti 2010. (2000). (<http://www.sisemin.gov.ee/atp/?id=8178>). Siseministerium.

Lisa 1. Üldised soovitusel ruumilise arengu planeerimiseks ja üldplaneeringu koostamiseks (Michael Kamenik, arhitekt, Nohow OÜ)

Küla	Olulisem arengu seisukohast	Põhiprobleemid	Tulevikuperspektiivid	Soovitusel ÜP eskiiside jaoks
Esna	Vana raudteejaam, vana veski, karavan, „puhkepark“	Tühjad ärihooned ja poed	Peamiselt elamispiirkond, head võimalused turismi arenguks (vana veski hoone jm)	Säilitada küla unikaalset väljanägemist tugevate ehituse ja renoveerimise regulatsioonidega
Müüsleri	Kilplala park	Töövõimaluste piiratus	Peamiselt elamupiirkond, turismivõimalused (Kilplala park)	Lääneosas pole mõtet reserveerida väga suuri ärimaid
Peetri	Kirik, valla maja, lasteaed, kool, poed, laululava	Töövõimaluste piiratus	Kareda valla „pealinn“ (varustab ümbritsevat piirkonda infrastruktuuride ja teenustega)	Hoida perspektiivsed elamualad ühes kohas koos, mitte pikendada seda liiga kaugemale ida suunas. Hoida teeninduse ja tööstuse alad koos.

Kogu vald:

Põllumajandus

Kogu vallas võtta suund rohkem kõrgkvaliteetsete (bio-) toodete tootmisele, leida nišš ja/või uuenduslikud tooted ja tootmismeetodid, vältida madalakvaliteediga masstootmist.

Ettevõtlus

Tugevdada ja laiendada puidutööstust (s.h. Peetris) ja leida võimalusi väärtuslikumate toodete tegemiseks (s.h. mööbel, puitmajad jm).

Turism

Vallas on arenguvõimalused suhteliselt piiratud. Turism peaks üldiselt arenema maaturismi suunas, põhinema suurel määral kaunil ja osaliselt puutumata loodusel ja maastikel.

Elamualad

Arendada väga kenasid elamupiirkondi (s.h. Esna), hoida hoonete mastaabid ümbruskonda sobivad.

Arhitektuur

Lammutada või renoveerida tühjad hooned.

Arvestada hoonete rajamisel ümbruskonda sobivaid mõõtmeid ja ehitusmaterjale.

Lisa 2. Kareda vallas asuvate muinsuskaitse all olevate kinnismälestiste nimekiri

Reg. nr	Mälestise nimi	Asukoht	Liigitus
9589	Asulakoht	Ammuta küla	Arheoloogiamälestis
9590	Kalmistu „Nurrumägi“	Ammuta küla	Arheoloogiamälestis
9591	Kivikalme	Ammuta küla	Arheoloogiamälestis
9592	Kivikalme „Koigimägi“	Ammuta küla	Arheoloogiamälestis
9593	Kultusekivi	Ammuta küla	Arheoloogiamälestis
9594	Kultusekivi	Ammuta küla	Arheoloogiamälestis
9595	Kultusekivi	Ammuta küla	Arheoloogiamälestis
9596	Kultusekivi	Ammuta küla	Arheoloogiamälestis
9597	Kultusekivi	Ammuta küla	Arheoloogiamälestis
9598	Kultusekivi	Ammuta küla	Arheoloogiamälestis
9599	Rahvapärimumestega seotud kivi „Vainukivi“	Ammuta küla	Arheoloogiamälestis
9600	Kivikalme	Esna küla	Arheoloogiamälestis
9601	Kivikalme	Esna küla	Arheoloogiamälestis
4004	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Kadastiku kalmistu	Ajaloomälestis
9602	Linnus „Villismägi“	Kareda küla	Arheoloogiamälestis
9603	Kivikalme	Köisi küla	Arheoloogiamälestis
14999	Köisi tuuleveski	Köisi küla	Arhitektuurimälestis
4005	Vabadussõja Müüsleri lahingu mälestussammas	Müüsleri küla	Ajaloomälestis
9604	Kivikalme	Müüsleri küla	Arheoloogiamälestis
9605	Kivikalme	Müüsleri küla	Arheoloogiamälestis
9606	Kivikalme	Müüsleri küla	Arheoloogiamälestis

9607	Kivikalme	Müüsleri küla	Arheoloogiamälestis
14996	Järva-Peetri kirik	Peetri alevik	Arhitektuurimälestis
14997	Järva-Peetri kirikuaia piirdemüür	Peetri alevik	Arhitektuurimälestis
14998	Järva-Peetri kiriku kabel	Peetri alevik	Arhitektuurimälestis
4001	Ataste seminari hoone	Ämbra küla	Ajaloomälestis
4002	Järva-Peetri kirikuaed ja kalmistu	Ämbra küla	Ajaloomälestis Arheoloogiamälestis Arhitektuurimälestis
4003	Kadastiku kalmistu	Ämbra küla	Ajaloomälestis
27119	Vabadussõjas hukkunute matmispaik mälestussambaga	Ämbra küla	Ajaloomälestis
9608	Kultusekivi	Öötla küla	Arheoloogiamälestis

Lisa 3. Kareda vallas asuvad kohalikud teed

KAREDA VALLATEEDE AMETLIKUD NIMED

TEE NR.	TEE NIMI
1	KAREDA - ESNA
2	RAUDTEE
3	KÜTI TEE
4	LAASMIKU TEE
5	ÕLE TEE
6	KAREDA TEE
7	PÕLENDIKU TEE
8	ÄMBRA TEE
9	METSAVAHE TEE
10	VALILA TEE
11	SANDISAARE TEE
12	KIBUKÜLA TEE
13	METSASERVA TEE
14	PARKALI TEE
15	PEEDI TEE
16	ÖÖTLA TEE
17	SOOSAARE TEE
18	NURMENUKU TEE
19	SOOMUSE TEE
21	ALAJAAMA TEE
22	JAAMA TN
23	AIA TN
24	VILISMÄE TEE
25	SIHI TEE
26	PÄHU TEE
27	PÕHJA TEE
28	AMMUTA TEE
29	NURME TEE
30	MÄNNIKU TEE
31	UUDISMAA TEE
32	KLAPI TEE
33	LOODUSE TEE
34	KADASTIKU TEE
35	MÄLESTUSMÄRGI TEE

36	VÄLJA TN
37	TERVISE TEE
38	KOOLI TN
39	LASTEAI TEE
40	KOLIPARGI TEE
41	JÄÄTMEJAAMA
42	KALDA TN
43	SEMINARI TEE
44	ATASTE KOOLI TEE
45	KÖISI TEE
46	PARGI TEE
47	SIGALA RING
101	KOIDU TEE
102	FARMI TEE
104	ROOSIOJA TEE
106	LIBLIKAMÄE TEE
107	LIBLIKA TEE
108	PURGI TEE
109	HEINA TEE
111	ELLERMAA TEE
115	PALMSAARE TEE
116	REINSALU TEE
117	TUUBLI TEE
119	OLESKI TEE
121	REVA TEE
122	LAANJÄRVE PÕIK
123	GLAGE TEE
124	SUBBE TEE
125	LAUDA TEE
126	KANGRU TEE
127	LAANE TN
128	LAADA TN
129	VAHTRAMÄE TEE
130	KIIDAKAEVU TEE
131	KILPLALA TE
132	KRUUSIAUGU TEE
133	VALGU TEE
134	MÖLLA TEE
135	REINARTI TEE
136	KALLASARU TEE

137	SUVILA TEE
138	RISTIKU TEE
139	KLAASE TEE
140	VESKIMÄE TEE
141	KALMU TEE
142	REHE TEE
143	SIGALA TEE
144	JUURIKA TEE
145	KÜLMA TEE
146	MUHU TEE
147	LAUGU TEE
148	KÜLLUSE TEE
149	SULE TEE
150	UUSVELI TEE
151	VOLGU TEE
152	PÕLLU TEE
154	VIDEVIKU TEE
155	KAUKSI
156	LÕUNA
157	ALLEE
158	ORAVA
160	PAEMURRU
161	KONTORI
162	KOOLIMAJA
163	KAEVU
164	KIRIKAIA
165	ÜMBERNURGA
166	GARAAŽI
167	PRITSIKUURI
168	ÜLEPUMPLA
169	VÕLAKÜLA
170	JÄRVE
171	REINU
173	LUHA TN
174	ROHELINE TN
178	VIRU TEE
179	NIINESALU
180	MALEVA
181	VÕIDULAHINGU
183	LEHTMETS

184	KARJA TN
185	UKUARU
186	ERVINI
400	REOVEEPUHASTI
401	KUIVATI
402	AIAMAA
403	VARBOLA

Lisa 4. Kareda valla perspektiivsed elamualad

Vodja küla

1. Haamri, Vasara ja Pooletoa juures – 7,5 ha
2. Kärneri ja Peeter-Pöörase juures – 1,0 ha

Öötla küla

3. Mättsamäe, Aaviku ja Vasikanaeru juures – 1,0 ha
4. Väilari kinnistul – 0,4 ha
5. Soomuse, Alemaa ja Nõu juures – 2,5 ha
6. Pardiaugu kinnistul – 2,2 ha
7. Pardiaugu kinnistul – 3,0 ha

Kareda küla

8. Korro kinnistul – 0,3 ha
9. Otti ja Greeni juures – 4,5 ha

Õle küla

10. Kүүni kinnistul – 0,1 ha
11. Lillemäe juures *Sarapiku* - 1,6 ha

Ammuta küla

12. Metsa, Hiie ja Hiie kүүni juures – 2,0 ha

Küti küla

13. Kiidakaevu juures – 1,2 ha
14. Raja ja Vallaste juures *Saare* – 3,0 ha

Ämbra küla

15. Mürgi, Viljahoidla ja Sandre juures – 5,0 ha

Peetri alevik

16. Ränga ja Pikkeri juures – 0,9 ha
17. 10. maja taga – 0,9 ha

Ataste küla

18. Ataste seminarihoone tagune – 2,7 ha

Köisi küla

19. Kubja ja Otsa-Põllu juures *Liblikamäe* – 3,0 ha